

MODERN BİR OSMANLI YAHUDİ'Sİ OLARAK TEKİN ALP'İN SOSYALİZM KARŞITLIĞI

Rıdvan TURHAN

Dr. Öğr. Üy., Sosyoloji Bölümü, Edebiyat Fakültesi, İstanbul Üniversitesi,
Asst. Prof. Dr., Department of Sociology, Faculty of Letters, Istanbul University, Istanbul-Turkey

ridvanturhan@gmail.com

Öz: Tekin Alp toplumsal, ekonomik ve siyasi açıdan köklü dönüşümlerin yaşandığı imparatorluktan ulus devlete geçiş sürecinde yaşamış Yahudi bir entelektüeldir. İlk gençlik yıllarından itibaren yaşadığı dönemin siyasi tartışmaları içerisinde yer almış ve özellikle imparatorluğun çöküşünü engellemek için ileri sürülen siyaset önerileri ekseninde bir tutum sahibi olmuştur. Bu çerçevede belirli bir dönem Yahudilerin Osmanlılaştırılması ve içinde yaşadıkları topluma uyumu ekseninde Osmanlıcılık düşüncesinin ateşli bir savunucusu olan Tekin Alp, çeşitli platformlarda Siyonizm ve sosyalizm gibi modern ideolojiler hakkındaki düşüncelerini de dile getirmiştir.

Tekin Alp'in özellikle sosyalizm üzerine düşünceleri çeşitli açılardan ilgi çekicidir. Yahudi cemaatinin uyumu konusundaki genel tutumu, onun sosyalizme ve o yıllarda Selanik'te giderek güçlenen ve özellikle Yahudi işçilerin destek verdiği sosyalist harekete karşı tavrını da belirlemiştir. Bu çerçevede Tekin Alp dönemin siyasi arenasında kendisini açık bir biçimde sosyalizm karşıtı olarak konumlandırmıştır. Dahası, bu karşıtlığı tarihsel Yahudi bilinci ve kimliğiyle ilişki kurarak inşa etmiştir. Diğer yandan aynı dönemde Avrupa'da yaşayan Yahudi entelektüellerin önemli bir bölümü sosyalizmin saflarında bir araya gelmiş, hatta en önemli sosyalist teorisyenler yine Yahudi entelektüeller arasından çıkmıştır. Avrupalı Yahudi entelektüellerin sosyalizme yönelik belirgin eğilimi aynı dönemde kimi sosyologlar tarafından yine tarihsel Yahudi bilinci ve kimliği ekseninde açıklanmıştır.

Bu tebliğde Tekin Alp'in sosyalizm ve Selanik sosyalist hareketi karşısındaki negatif tutumu ana hatlarıyla tanıtılacak ve buradan hareketle yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde Avrupalı Yahudi entelektüellerle bir Osmanlı Yahudi'si olan Tekin Alp'in sosyalizm karşısındaki farklı tutumlarının sebepleri tartışmaya açılacaktır. Bu ekseninde ortaya koyulacak bir tartışmanın Yahudilik ve sosyalizm ilişkisinin anlaşılabilmesine mütevazı bir katkı yapması hedeflenmektedir.

TEKIN ALP'S ANTI-SOCIALISM AS A MODERN OTTOMAN JEWISH

Abstract: Tekin Alp is an intellectual of Jewish origin, who lived in the period of transition from empire to nation state with radical social, economic and political changes. From his early youth, he was involved in political debates of the period, especially adopting a stance within the political suggestions for preventing the downfall of the empire. In this framework, Tekin Alp was, for a certain period of time, a fervid advocate of the Ottomanism ideal, which envisaged the Ottomanization of Jews and their adaptation to the society they lived in. Tekin Alp also expressed his opinions on such modern ideologies as Zionism and socialism on various platforms.

Tekin Alp's ideas on socialism are especially intriguing from many aspects. His general approach towards the adaptation of the Jewish community was decisive on his views against socialism and the socialist movement, which was, in those years, continuously gaining ground in Thessaloniki, being also supported by Jewish working class. In this respect, in the political arena of the period, Tekin Alp took an explicit position as an antagonist of socialism. Moreover, he built up such antagonism by relating it to the historical consciousness and identity of Judaism. Nevertheless, a significant proportion of the Jewish intellectuals living in Europe at that time gathered around socialism and it was to such extent that the most prominent socialist theoreticians stood out among Jewish intellectuals. In the meantime, the apparent tendency among European Jewish intellectuals towards socialism was also explained by some sociologists within the context of historical Jewish consciousness and identity.

In this paper, Tekin Alp's negative stance against socialism and the socialist movement of Thessaloniki will be outlined and the underlying reasons for the dissenting opinions between European Jewish intellectuals and Tekin Alp, an Ottoman Jew, during the early 20th century will also be discussed. In this context, such discussion hopefully aims to introduce an unassuming contribution to the understanding of the relation between Judaism and socialism.

Keywords: Tekin Alp, Judaism, Socialism, Jewish Identity